

Till:
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm
Ju.registrator@regeringskansliet.se
Dnr Ju 2018/00750/L7

Svenska Röda Korsets yttrande över utkast till lagrådsremissen *Ny möjlighet till uppehållstillstånd*

Svenska Röda Korset har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat utkast till lagrådsremiss och vill med anledning av detta framföra följande synpunkter.

Sammanfattning av Svenska Röda Korsets synpunkter

- Svenska Röda Korset anser det angeläget att lösningar identifieras för ensamkommande asylsökande barn och unga vuxna från länder där det råder svåra säkerhetsmässiga och humanitära förhållanden. Vi är därför mycket positiva till att dessa ungdomar kan få möjlighet att stanna i Sverige.
- Svenska Röda Korset menar att de föreslagna bestämmelserna kan mildra effekterna av de långa handläggningstiderna i asylärenden och som i många fall lett till att förutsättningarna för uppehållstillstånd drastiskt försämrats för unga asylsökande.
- Svenska Röda Korset anser att det är av största vikt att det inte sker en förskjutning i lagstiftning och tillämpning som innebär att anknytning till det svenska samhället genom studier eller arbete ges större tyngd än skyddsskäl.
- Svenska Röda Korset tillstyrker i stort förslaget. Vi vill emellertid framhålla att det innebär att ett redan nu svårhanterligt regelverk blir ännu mer komplicerat och svåröverskådligt, något som riskerar att leda till tillämpningssvårigheter och därmed risk för bristande rättssäkerhet. Svenska Röda Korset anser därför att det kan finnas skäl

att se över om det går att förenkla regelverket i syfte att öka förutsättningarna för en rättssäker tillämpning som är enhetlig, transparent och förutsebar.

- Svenska Röda Korset avstyrker den del av förslaget som innebär att avgörande betydelse ska läggas vid när asylansökan registrerats.
- Svenska Röda Korset vill vidare poängtera att de personer som vi ser befinner sig i en särskilt utsatt situation, nämligen de unga som på grund av psykisk ohälsa inte kan studera, inte kommer att kunna dra nytta av de förslagna bestämmelserna.
- Svenska Röda Korset vill även framhålla att det är olyckligt att den föreslagna ordningen kommer att skapa olikartade utfall trots likartade omständigheter i de enskilda fallen endast beroende på när asylansökan lämnades in.

Förslaget i korthet

Syftet med förslaget är att skapa en möjlighet att söka uppehållstillstånd för gymnasiestudier för den grupp unga som drabbats hårt av Migrationsverkets långa handläggningstider i asylärenden. Många av dessa unga var minderåriga vid ankomsten till Sverige men har på grund av handläggningstiderna hunnit fylla 18 år, något som i många fall haft en avgörande betydelse för deras möjlighet att få stanna i Sverige. Den långa vistelsetiden innan beslut har lett till stor oro och ovisshet, något som i sin tur gjort denna grupp särskilt utsatt.

Förslaget innebär i huvudsak att den som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om utvisning ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om hens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket den 24 november 2015 eller tidigare och det för hen har, eller borde ha, anvisats en kommun som ska ordna boendet för personen i fråga. Vidare krävs att beslut om utvisning ska ha fattats, eller annars skulle fattas, 15 månader eller senare från registreringsdatumet men tidigast den 20 juli 2016, att ungdomen vid den aktuella tidpunkten är 18 år eller äldre och att ungdomen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs. Ungdomen ska också studera eller ha för avsikt att studera i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, på heltid på en

annan motsvarande utbildning eller på heltid på en sammanhållen yrkesutbildning inom komvux eller sårvox.

En ansökan om ett sådant uppehållstillstånd föreslås endast få göras under en begränsad tid och vid ett tillfälle. Utkastet till lagrådsremiss innehåller också förslag om att anpassa bestämmelserna om uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå så att studier på sammanhållna yrkesutbildningar inom vuxenutbildningen eller liknande utbildningar inom introduktionsprogram i gymnasieskolan kan ge samma möjlighet till uppehållstillstånd som studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesårskolan.

Svenska Röda Korsets synpunkter

Svenska Röda Korset anser det angeläget att lösningar identifieras för ensamkommande asylsökande barn och unga vuxna från länder där det råder svåra säkerhetsmässiga och humanitära förhållanden och som trots detta inte beviljats uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på grund av ömmande omständigheter. Vår utgångspunkt är att det i asylprövningen bör läggas större vikt vid unga vuxnas faktiska utsatthet vid ett återvändande och att större hänsyn bör tas till den allmänna situationen i hemlandet.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss om att vissa ensamkommande ungdomar som fått beslut om utvisning när de fyllt 18 år eller fått sin ålder uppskriven ska ges en ny möjlighet till uppehållstillstånd för gymnasiestudier, utgår ifrån att de som berörs har väntat mycket länge på Migrationsverkets beslut i asylärendet och att "vistelsetiden i Sverige har präglats av stor oro och ovisshet på ett sätt som gjort denna grupp särskilt utsatt" (s. 7 i utkast till lagrådsremiss). Svenska Röda Korset delar denna bedömning. Vi välkomnar därför i stort förslaget som vi hoppas kommer innebära att enskilda unga kan få en möjlighet att fortsätta sin påbörjade utbildning, en utbildning som kan vara avgörande för deras framtida utveckling.

Vi ser dock med oro på en utveckling som kan innebära risk för förskjutning av fokus där anknytning till det svenska samhället genom studier eller arbete ges större betydelse för rätten att stanna i Sverige än skyddsbehov. Svenska Röda Korset konstaterar att många av de som berörs av förslaget har sitt ursprung i Afghanistan. Svenska Röda Korset anser att situationen i Afghanistan för närvarande är så allvarlig att ingen ur ett humanitärt

perspektiv för närvarande bör utvisas dit med tvång¹. Detta gäller oavsett när en person därifrån sökt asyl i Sverige.

I likhet med den tidigare införda möjligheten till uppehållstillstånd för gymnasiestudier löser inte heller detta förslag problemet med den ökade psykiska ohälsan hos den grupp till vilken förslaget riktar sig. Ohälsan inom den aktuella gruppen beror enligt vår bedömning framför allt på effekterna av den tillfälliga utlänningslagen och bedömningen av skyddssituationen i Afghanistan. Inte heller hjälper de förslagna bestämmelserna den grupp som vi ser som kanske mest utsatt - de ensamkommande barn och unga som, på grund av ovisshet om framtiden, brist på information och förståelse om grunder för avslag på asylansökan samt uppgivenhet kring deras möjligheter att få stanna i Sverige när så många fått avslag, mår för dåligt för att klara av att studera.

Vi avstyrker vidare den del av förslaget som innebär att det *både* ställs krav på att asylansökan ska ha registrerats senast den 24 november 2015 *och* på att handläggningstiden ska ha varit så lång att den överstigit de gränser för handläggningstid som uppställts i Asylprocedurdirektivet. Om Asylprocedurdirektivets regler om handläggningstider fullt ut ska respekteras inom ramen för förslaget borde, enligt Svenska Röda Korsets mening, fokus *endast* läggas vid om handläggningstiden gått över det i Asylprocedurdirektivet uppställda kravet om max 15 månaders handläggning i varje enskilt ärende av nu aktuellt slag. Så bör alltså enligt vår mening ske utan att vikt läggs vid tidpunkten för när asylansökan gjordes. En sådan ordning skulle också i viss mån mildra känslan av orättvisa hos unga asylsökande, där omständigheterna i de enskilda fallen många gånger uppvisar stora likheter men där utfallet, om förslaget antas, kan bli helt olikartat endast på grund av att ett visst datum överträts.

Dessutom kommer de som av Migrationsverket ansetts vara uppenbart över 18 år vid ansökningstillfället enligt förslaget att undantas från möjligheten att söka uppehållstillstånd. Svenska Röda Korset har tidigare kritiserat den ordning som innebär att Migrationsverkets tjänstepersoner genom okulär bedömning avgör om en ungdom uppenbart kan anses över 18 år eftersom bedömningarna inte är rättssäkra och har lett till att barn felaktigt ansetts vara vuxna. Vi tycker därför att det är olyckligt att den typen av rutin får genomslag även vid tillämpningen av nu föreslagna regler.

¹ Se positionen i sin helhet på <https://www.redcross.se/press-och-opinion/roda-korset-tycker2/migration/svenska-roda-korset-om-afghanistan/>

Svenska Röda Korset ställer sig därutöver tveksamma till förslaget att ansökan om uppehållstillstånd på nu aktuell grund endast ska kunna göras vid ett tillfälle och under en begränsad tid. Det kommer finnas ytterligare ett datum som blir helt avgörande för möjligheterna till uppehållstillstånd varför personer där likartade omständigheter föreligger kommer få olika utfall beroende på när ansökan görs (jämför vad som anförts ovan beträffande den vikt som läggs vid vilket datum asylansökan gjordes). Vi ser en utmaning i att information om ansökningsförfarandet kommer målgrupperna tillgodo och att berörda individer kommer att beredas tillräcklig möjlighet att tillgodogöra sig den nya möjligheten till uppehållstillstånd på grund av studier.

SVENSKA RÖDA KORSET

Anna Ernestam
Tillförordnad Generalsekreterare

